

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565
ประเภทเครื่องอื่น ๆ (ลูกปัดโนรา)

เนติพงศ์ ไหล่สาม

นายเนติพงศ์ ไล่สาม ครูช่างศิลปหัตถกรรม ปี 2565

ประเภทงาน : เครื่องอื่น ๆ (ลูกปัดโนรา)

เนติพงศ์ ไล่สาม (33 ปี)

เลือกงานหัตถกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ การทำชุดโนราประกอบกับมีความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบจึงเลือกที่จะใช้ลูกปัดโนรามามากเป็นแก่นในการสร้างผลงานที่สื่อสารถึงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภูมิปัญญา รวมถึงเรื่องเล่าของโนรา ถูกนำมาร้อยเรียงผ่านลูกปัดโนราเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้จริงเพื่อสะท้อนถึงความรักความภาคภูมิใจในรากเหง้าของชาวดำ

การอนุรักษ์สืบสานภูมิปัญญา

ตั้งแต่จำความได้โนรา คือศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่ได้รับความนิยมของชาวบ้านในท้องถิ่น (ชุมชนบ้านขาว) ซึ่งแฝงไปด้วยศิลปะหลากหลายแขนง ผสานกับความเชื่อที่สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน

ปี พ.ศ.2557 ตัดสินใจลาออกจากการงาน กลับมาเรียนรู้งานหัตถกรรมลูกปัดโนราที่บ้านโดยมีคุณป้าหนูถวิลเป็นผู้สอนและมี น้าๆป้าๆในเครือญาติช่วยแนะนำและทำงานร่วมกัน โดยใช้ระยะเวลา 2 ปีในการเรียนรู้และพัฒนางานหัตถกรรมลูกปัดโนราให้สามารถสร้างเป็นรายได้โดยการออกแบบให้มีสีสัน ลวดลาย รูปทรงและการใช้งานใหม่ๆ รวมทั้งมีโอกาสมเผยแพร่ให้คนอื่นได้เข้าใจและนำไปต่อยอดเป็นอาชีพเสริมได้

ต่อมาได้รับการคัดเลือกเป็นทายาทช่างศิลปหัตถกรรมประจำปีพ.ศ.2560จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน) สามารถสร้างชื่อเสียงให้เป็นที่รู้จัก เป็นโอกาสที่สำคัญมากๆ ในการสืบสาน ต่อยอด พัฒนา ไปในวงกว้างมากขึ้นและที่สำคัญสามารถสร้างรายได้เป็นอาชีพหลักในการเลี้ยงชีพของตนเอง และสมาชิกในกลุ่มเป็นอย่างมาก

ปัจจุบัน การดำเนินงานหัตถกรรมลูกปัดโนรายังคงมีการสืบสาน พัฒนา ต่อยอด ในหลากหลายมิติ มาอย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นศูนย์เรียนรู้ด้านงานหัตถกรรมลูกปัดโนราให้กับผู้ที่สนใจมากมาย

นอกจากการอนุรักษ์ชุดโนราแล้ว ยังกลายเป็นผลิตภัณฑ์หลากหลายการใช้งาน เช่น ของแต่งบ้าน เครื่องประดับ กระเป๋าตักแต่งเสื้อผ้าสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับงานหัตถกรรมและตัวของช่างร้อยลูกปัดเองด้วย

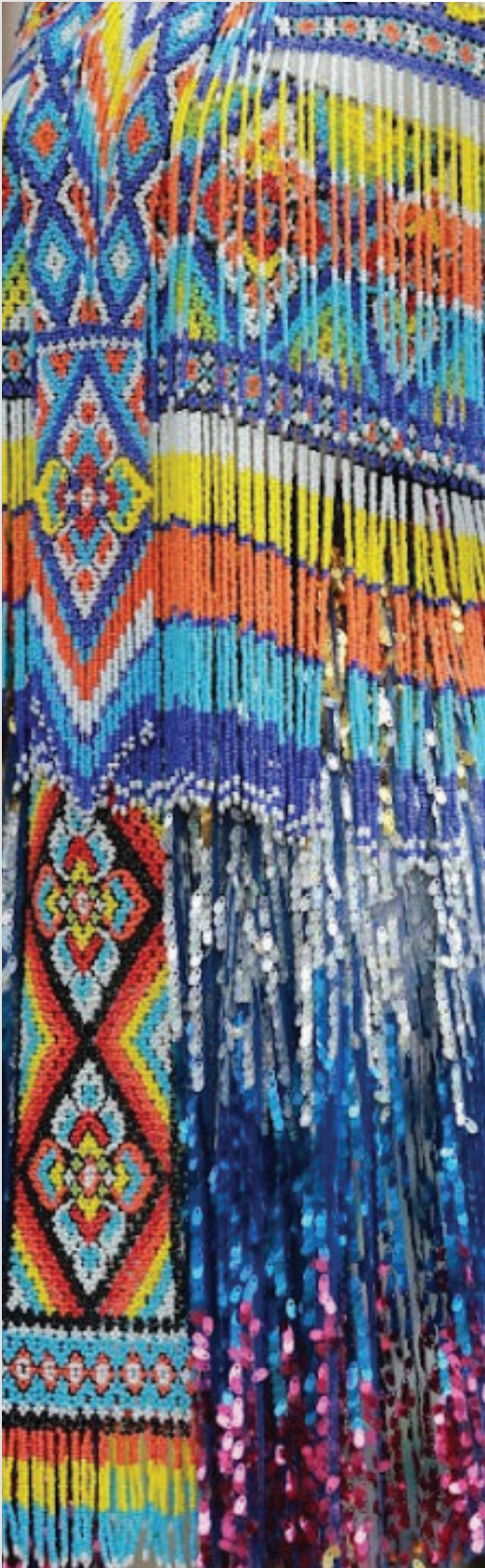
ภูมิปัญญาที่สะท้อนทักษะเชิงช่าง

- การเหลาเชือกให้บาง
- ส่วนของการทำปลายเชือก ให้แหลมเหมือนเข็มโดยการขูดปลายเชือกด้วยมีดให้เนื้อเชือกบาง แล้วนำขี้ผึ้งมาถูเพื่อให้เนื้อขี้ผึ้งเข้าไปผสมกับเนื้อเชือกจับตัวกันจนแข็ง
- ส่วนของกระดานชิงเชือก (แผ่นกระดาน ต่อขาเอียง 45 องศา มีจุดยึดเพื่อชิงเชือก)
- การขึ้นชิ้นงานด้วยเชือกและลูกปัดจากด้านบน , การขึ้นชิ้นงานโดยมีเชือกเป็นแกนแนวนอน , การขึ้นชิ้นงานด้วยเชือกและลูกปัดจากส่วนกลางถักร้อยไปทั้งสองฝั่ง
- การชิงหรือวางช่อเชือกให้พอดีกับขนาดของลูกปัดเพื่อให้ลวดลายและขนาดแผ่นผืนที่พอดีกัน
- ส่วนการถักร้อย ในรูปแบบการไขว่เชือกภายในลูกปัดแบบ 1 ชั้น และ 2 ชั้น ซึ่งจะเป็นรูปแบบในการกำหนดลวดลายยากง่ายต่างกัน
- จังหวะการวางมือและนิ้วในการสอดใส่ลูกปัดโดยการดันปลายเชือกเข้าไปในรูจากปกติจะเป็นการร้อยแบบนำลูกปัดใส่ให้ลงปลายเชือกซึ่งทำให้ช้า และต้องใช้สายตาเยอะ
- การต่อเชือกเมื่อเชือกเกิดขาดหรือต้องการเพิ่มความยาว โดยการสอดใส่เชือกที่มีการลนเชือกด้วยไฟให้เกิดตุ่ม สอดเข้าไปในเม็ดลูกปัดตามแนวตั้ง
- การเพิ่มความเร็วในการร้อยลูกปัดส่วนระย้าหรือร้อยแบบเส้นตรง โดยการใช้เข็มช่วยตักลูกปัด
- การผูกปมเพื่อจบงาน มัดปมเชือกแต่ละเส้นให้ปมตันชิดติดลูกปัด ป้องกันไม่ให้ลูกปัดหลุดร่วงออกมาซึ่งทำให้แผ่นผืนหรือเส้นระย้าย้วยเห็นเชือก
- รูปแบบการผูกชิ้นส่วนแผ่นลูกปัด เข้ากับตัวนางโนราจนกลายเป็นชุด

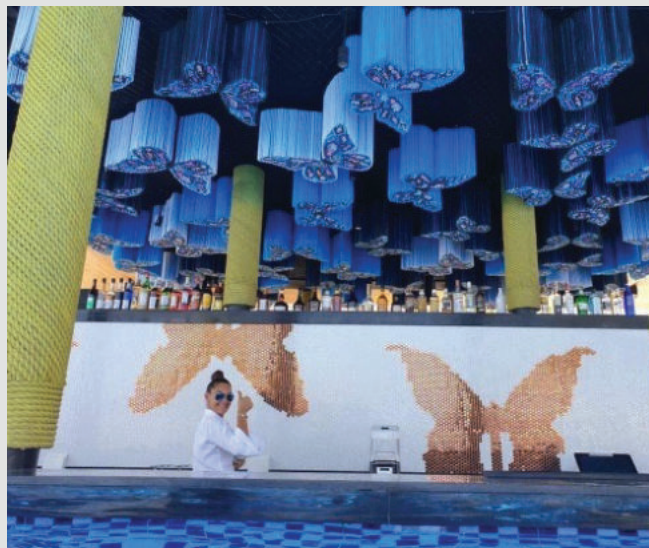
เอกลักษณ์ผลงานที่โดดเด่น

จากการเลือกงานหัตถกรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น คือ การทำชุดโนรา ประกอบกับมีความรู้พื้นฐานด้านการออกแบบ จึงเลือกที่จะใช้ลูกปัดโนรามามากเป็นแก่นในการสร้างผลงานที่สื่อสารถึงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ภูมิปัญญา รวมถึงเรื่องเล่าของโนรา ถูกนำมาร้อยเรียงผ่านลูกปัดโนราเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง เพื่อสะท้อนถึงความรัก ความภาคภูมิใจในรากเหง้าของชาวนได้

จุดเด่นของผลงาน คือ การใช้การจับคู่โทนสี หยิบจับท่วงท่าของโนรา มาออกแบบให้มีความอ่อนช้อยในผลิตภัณฑ์ และเป็นการสร้างอัตลักษณ์ในผลงานที่สร้างสรรค์

ผลงานสำคัญๆ ที่มีความโดดเด่นที่สร้างความภาคภูมิใจ

- ชุดโนราบ้านขาว ผลงานการฝึกสอนการร่ายชุดโนรา ให้กับคนในชุมชน จุดเริ่มต้นของการส่งต่อความรู้ทักษะให้เกิดประโยชน์ต่อผู้อื่น
- กระเป๋าโนรา ความโดดเด่น มิติของสีและลวดลาย ที่สะท้อนถึงความเป็นไทย เส้นและลวดลายที่วางเข้ากับรูปทรงของกระเป๋าที่แสดงถึงพลัง และความสุข
- ฝีมือ ตกแต่งพื้นที่ pool bar โรงแรมในเกาะมัลดีฟส์ การใช้การเคลื่อนไหว เทคนิคของระย้าในชุดโนรา
- โคมไฟ ‘ดอกไม้โนรา’ ผลงานออกแบบที่นำเอาชุดลูกบิดโนรา มาต่อยอด ความโดดเด่นของการสร้างมิติให้กับลวดลาย โดยไล่โทนสี การทับซ้อนของ แผ่นลูกบิด การผสมผสานเข้ากับงานไม้ และการสร้างรูปทรงกลมในตัวชิ้นงาน

การพัฒนาสร้างสรรค์ประยุกต์ หรือต่อยอดผลงาน

- กระบวนการทำงานหัตถกรรมลูกบิดโนรา มีองค์ประกอบมากมายทั้งในเรื่องของวัสดุ อุปกรณ์ ลวดลายสีสันทัน เทคนิคการร้อย
- การเลือกพัฒนาในแต่ละกระบวนการ หรือการตั้งโจทย์เพื่อการออกแบบให้เกิดการใช้งานใหม่ ที่สามารถใช้อยู่ในชีวิตประจำวันได้ การเลือกเอาองค์ประกอบแต่ละส่วนมาเล่าเรื่องหรือสร้างชิ้นงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญและนำประโยชน์จากงานหัตถกรรมมาใช้อย่างสร้างสรรค์
- รูปทรง คือการพัฒนา หรือปรับประยุกต์ แผ่นผืนลูกบิดเพื่อประโยชน์ใช้งานอื่นๆ โดยการเข้าจบของขอบงานทั้งสองด้านเข้าด้วยกัน โดยคำนึงถึงการต่อของลวดลาย การเข้าจบของส่วนปลายชิ้นงาน การพับ เก็บขอบรอยพับเพื่อขึ้นเป็นรูปทรง เป็นต้น

ความมุ่งมั่นตั้งใจในการอนุรักษ์ สืบทอดในงานศิลปหัตถกรรม

ด้วยความตั้งใจที่จะสืบสานงานหัตถกรรมลูกบิดโนรา และต้องการสร้างเป็นอาชีพเลี้ยงดูตนเอง ด้วยมองว่างานด้านนี้เป็นรากเหง้า จากจุดเริ่มต้นที่ไม่มีผู้สนับสนุน แต่ด้วยความมุ่งมั่น และเห็นความสำคัญจึงศึกษาเรียนรู้ทำอย่างจริงจังและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงได้รับโอกาสและการสนับสนุนจาก sacit ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้น

จนถึง ณ วันนี้ ที่นอกจาก “ลูกบิดโนรา” จะเป็นสิ่งที่แสดงถึงการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญแล้วยังเป็นงานหัตถกรรมที่สร้างรายได้ให้ตนเอง และยังสร้างอาชีพให้กับชุมชนอย่างยั่งยืนอีกด้วย ถือเป็นอีกหนึ่งความประทับใจและความภาคภูมิใจในชีวิต

- ลงมือทำ มุ่งมั่นตั้งใจ ด้วยตัวเอง จนเข้าใจในทุกกระบวนการ ทุกมิติของงานหัตถกรรมลูกบิดโนรา (ความมุ่งมั่นตั้งใจเริ่มได้ที่ตนเอง) ส่งต่อภูมิปัญญานี้ในหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เข้าถึงผู้คนในทุกระดับ อย่างยั่งยืน
- สร้างองค์ความรู้ในรูปแบบข้อมูลเพื่อเผยแพร่พัฒนาต่อยอดให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ เพื่อสร้างการรับรู้และการใช้งานที่เข้าถึงผู้คนได้ง่ายซึ่งเกิดผลลัพธ์ในทางอ้อมกระตุ้นให้งานเกิดการสืบสานและอนุรักษ์ต่อไป
- สร้างพื้นที่สาธารณะ ในการเป็นจุดเชื่อมต่อของการเดินทางตามหางานประเภทนี้ ศูนย์เรียนรู้ลูกบิดโนราที่บ้านขาว จะเป็นสถานที่ ที่จะช่วยอนุรักษ์สืบสานให้หัตถกรรมลูกบิดโนรานั้นคงอยู่ในอีก 1 รูปแบบ
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ (วิทยากร) กิจกรรม Workshop ผลิตภัณฑ์หัตถกรรมลูกบิดโนราในงานจัดแสดงสินค้า งานท่องเที่ยว งานวันสำคัญต่างๆ กิจกรรมอบรมให้ความรู้ร่วมกับองค์กรสำคัญต่างๆ
- ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องราวความเป็นมาขั้นตอนงานหัตถกรรมลูกบิดโนรา โดยรายการทางช่องทีวี เช่น สก๊อปข่าวเที่ยวทางช่อง 7, รายการ 360 องศาทางช่อง 3 , รายการปากลำโพงทางช่องอัมรินทร์ทีวี 36, รายการไทยกึ่งทางช่อง GMM25 คาราวานสำราญใจ เกี่ยวไปในชุมชน ทางช่อง 3 ฯลฯ
- ถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบข้อมูล เรื่องราวความเป็นมาขั้นตอนงานหัตถกรรมลูกบิดโนราและผลิตภัณฑ์ ร่วมกับวิทยาลัยชุมชนสงขลา

เกียรติบัตรหรือรางวัลที่เคยได้รับ (บางส่วน)

- ทายาทช่างศิลปหัตถกรรม ปี พ.ศ.2560 จากศูนย์ส่งเสริมศิลปาชีพระหว่างประเทศ (องค์การมหาชน)
- รางวัลคนดีศรีวัฒนธรรม จังหวัดสงขลา โดย สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสงขลา
- รางวัลผู้ทำคุณประโยชน์ด้านक्रमิปัญญาท้องถิ่นให้กับวิทยาลัยชุมชนสงขลา

“

รักษาสิ่งเดิม ต่อยอดสิ่งใหม่ “ต่อลมหายใจ หัตถกรรม
ลูกบิดโนรา” รักษาสิ่งเดิม คือการเรียนรู้ ฝึกฝน ให้เข้าใจ
ถึงแก่นของการสร้างงานในทุกๆ องค์ประกอบ ต่อยอด
สิ่งใหม่ คือการนำองค์ประกอบแต่ละส่วนมาเล่าในรูปแบบ
ที่เข้ากับยุคสมัยและสามารถอยู่ในชีวิตประจำวันได้

”

The Glories of Thai Crafts

Past . Present . Future

The bottom of the page features several overlapping, wavy, light-colored lines that create a sense of movement and depth. These lines are semi-transparent and glow slightly, adding a modern, artistic touch to the overall design.